03.10.2025

Suomen Kylät ry

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta tiistai 07.10.2025 klo 10.00 / E 73/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia:
Asia: E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

Lausunto:

Suomen Kylät ry kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemisessa 07.10.2025, Komission tiedonannosta sekä ehdotuksesta vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi.

Lausunnon keskeiset esitykset:

Suomelle keskeinen prioriteetti on puolustuksen ja kilpailukyvyn lisäksi alueiden tasa-arvo.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. osassa todetaan, että "alueiden, kaupunkien ja maaseudun eriytymiseen tarvitaan erityis- ja politiikkatoimia". LEADER/CLLD on juuri tällainen politiikkatoimi.

Lisätään Suomen MFF-kantaan kuvaus LEADER/CLLD- toiminnan käyttöönotosta.

LEADER/CLLD tulee viedä omana kokonaisuutenaan ja otsakkeena Suomen kansalliseen NRP-suunnitelmaan. Korostamme, että NRP-suunnitelmalle asetetuissa erityistavoitteissa on useita kohtia, joihin Leader-toiminnalla voidaan paikallisesti vastata. Leader on rakenne, joka on tarjolla NRP-suunnitelmaan omana kokonaisuutenaan, ja joka on Suomessa ollut tähän asti myös alihyödynnetty.

Esitetään Suomen kantaan otsakkeen 1 alle seuraava lisäys:

”Jatkossa maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulisi hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi hyödyntämällä myös kilpailukykyrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa. ***Leader- toimintaa jatketaan ja sitä vahvistetaan hyödyntämällä yhden varojenjakomenetelmän tuomat mahdollisuudet CLLD-toimintatavalle.****”*

Itä-Suomen raja-alueiden mahdollinen erityisrahoitus tulee ehdottomasti kohdentaa lisärahoituksena maaseudun kehittämisrahoitukseen. Maaseuturahoituksella on tehty pitkäjänteistä ja vaikuttavaa kehittämistyötä monin eri tukivälinein koko Itä-Suomen alueella, ja se on parhaiten toimiva politiikkaväline alueella.

Lausuntonamme esitämme seuraavaa.

Yleistä

”Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen.” Suomen Kylät toteaa, että Suomelle keskeinen prioriteetti on myös alueiden tasa-arvo. Suomen pinta-alasta 95 % on maaseutua. Maaseutu tarjoaa 1,5 miljoonalle suomalaiselle asuinpaikan, ja 2.9 miljoonaa suomalaista viettää vapaa-ajanasunnoillaan aikaa kausiluontoisesti. EU:n maatalous- ja elintarvikevisiossa Komissio on sitoutunut huolehtimaan siitä, että kaikilla Euroopan kansalaisilla on ”oikeus jäädä kotiseudulleen”.

Korostamme, että Suomi on EU:n maaseutumaisin maa. Puolustuksen vahvistamisen osana kokonaisturvallisuuden kehittäminen on tärkeää, ja siinä maaseutualueiden paikalliset toimintakykyiset yhteisöt ovat keskeisessä roolissa. EU:n monivuotista rahoituskehyksen tarkastelussa tulee varmistaa maaseudun kehittämisen voimavarat erityisesti yhteiskuntamme kokonaisturvallisuuden, perusresilienssin ja elinvoimaisen Suomen näkökulmasta.

Kokonaistaso

”On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme. kuten maatalouden rahoituksen.”
Maatalouden ohella merkittävää on myös maaseuturahoituksen saanto, eritoten suhteutettuna rahoituksen vaikuttavuuteen. Esimerkiksi kaudella 2014-2022 yritystukien vajaalla 300 miljoonan euron rahoituksella saatiin aikaan 1,5 miljardin euron kokonaisinvestoinnit. Yritys- ja hanketoiminta synnytti 15.000 uutta työpaikkaa, minkä

vaikutukset näkyvät Suomen BKT:ssa. Maaseuturahoitus on laittanut liikkeelle vapaaehtoistyötä yli 70 miljoonan euron arvosta.

Joustavuus

”Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi.” Suomen Kylät ry katsoo, että yksi rahasto, yhdet säännöt- periaate on sinänsä tervetullut uudistus. Eri rahastojen toimeenpanon erilaisuus on vaikeuttanut CLLD- toiminnan edistämistä Suomessa. Komission rahoitusehdotuksen uusi rakenne näyttäisi helpottavan CLLD:n ja monirahastoisen Leader-toiminnan toteutusmahdollisuuksia, joskin Leader-rahoitukselle ei ole osoitettu omaa korvamerkintää MFF-kokonaisuudessa. Suomen Kylät ry esittää, että LEADER/CLLD- toiminta tulee sisällyttää laaja-alaisena välineenä Suomen kansalliseen NRP- suunnitelmaan, omana otsikko-kokonaisuutena (chapter). Viittaamme Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. osassa todetaan, että "alueiden, kaupunkien ja maaseudun eriytymiseen tarvitaan erityis- ja politiikkatoimia". LEADER/CLLD on juuri tällainen politiikkatoimi.

”Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehyksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.” Rahoituskehyksen joustavuus ei saa vaarantaa pitkäjänteistä kehittämistyötä. Leader-ryhmien rahoitus on tähän asti myönnetty kansallisesti ns. indikatiivisena kehyksenä kauden alkaessa. Tämä on mahdollistanut koko rahoituskauden pituisen, paikallisiin strategioihin perustuvan kehittämistyön. **Suomen Kylät ry painottaa, että joustavuus ei saa vaarantaa strategista pitkäjänteistä kehittämistä eikä ennakoitavuutta.**

RAHOITUSKEHYKSEN PÄÄOTSAKKEET, OTSAKE 1:

Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

Suomen kannasta puuttuu kokonaan kuvaus LEADER/CLLD- toiminnan käyttöönotosta. Leader-toimintaa on ollut Suomessa jo 30 vuotta, ja se on osoittanut vaikuttavuutensa. Suomen Leader-toiminta on OECD:n mukaan suomalaisen maaseudun kehittämisen kruununjalokivi, ja koko EU-tason vaikuttavinta. Tuet ovat uudistavia ja vaikuttavia: kuluvalla rahoituskaudella Leader-rahoituksella on kahdessa vuodessa syntynyt yli 1000 uutta yritystä,

kehitetty liki 2000 toimivan yrityksen liiketoimintaa ja tehty yli 100 omistajanvaihdosta mikroyrityksissä.

Kaikesta suomalaisesta yritystoiminnasta n. 30 % toteutuu maaseudulla. Suomen yrityskannasta 93 % on mikroyrityksiä. Suomen yritysten työpaikoista yli viidennes on mikroyrityksissä. Yrittäjistä 69 % on yksinyrittäjiä. Leader-ryhmät myöntävät yritysten käynnistys- ja kehittämistukia nimenomaan pienten mikroyritysten toimintaympäristössä.

Leader-toiminta jatkuu CAP-asetuksen mukaan sen sisällä pakollisena, mutta toimintaan ei ole osoitettu rahoitusta. Uuden NRP-suunnitelman rakenne antaa sinänsä LEADER/CLLD-toiminnalle aiempaa paremmat mahdollisuudet, ja NRP-asetus turvaa Leader-periaatteet sekä toimintatavan jatkumisen kuten ennenkin. Mutta myöskään CAP:n ulkopuolella Leader-toiminnalle ei ole osoitettu rahoitusta. LEADER/CLLD-toiminnan nykyinen taso ja verkoston kattavuus tulee kansallisesti turvata. Ilman aiempaa rahoitustasoa vastaavaa resursointia nykyistä vaikuttavaa Leader-verkostoa ei pystytä Suomessa ylläpitämään. Siksi **Suomen Kylät ry esittää Leader-rahoituksen tason nostamista nykyisestä tasosta 8 % tasoon 50 miljoona euroa vuodessa (sisältäen EU+valtio- ja kuntarahoitus).**

Huolena on myös, että CAP-asetuksen art.18 rajaa Leader-toiminnan tuensaajiksi CAP:n sisällä maa- ja metsätilat. Leaderin monialaisuus ja laajuus on siis vaarassa kadota tässä kontekstissa. CAP-asetuksessa todetaan myös, että Leader-toimintaa tulee toteuttaa ainakin ”erittäin haasteellisilla alueilla”. Jos tämä tulkitaan riittäväksi toimeenpanon tasoksi, tarkoittaisi se, että vain osassa Suomen maaseutualueista olisi jatkossa Leader-toimintaa. **Suomen Kylät ry katsoo, että Leader-toiminnan on oltava mahdollista kaikilla maaseutualueilla Suomessa tulevalla rahoituskaudella.**

Leader-toiminnalla on erittäin tärkeä merkitys maaseutualueiden kehittämisessä ja siten myös maatalouden jatkuvuuden turvaamisessa. Vastaavia muista käytössä olevia tukijärjestelmiä ei ole.

LEADER/CLLD tulee viedä omana kokonaisuutenaan ja otsakkeena Suomen kansalliseen NRP-suunnitelmaan. Korostamme, että NRP-suunnitelmalle asetetuissa erityistavoitteissa on useita kohtia, joihin Leader-toiminnalla voidaan paikallisesti vastata. Monet nykyhetken haasteet ovat viheliäisiä, mutta niitä voidaan ja pitää ratkoa myös paikallisesti. Leader on rakenne, joka on tarjolla NRP-suunnitelmaan omana kokonaisuutenaan, ja joka on Suomessa ollut tähän asti myös alihyödynnetty.

”Jatkossa maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulisi hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi hyödyntämällä myös kilpailukykyrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa.”

Suomen kannassa viitataan korvaaviin rahoitusmahdollisuuksiin kilpailukykyrahastosta ja Horizon- ohjelmasta, mutta niiden rahoitusmahdollisuudet ja -välineet eivät riitä kattamaan maaseutualueiden moninaisia kehittämistarpeita. Nykyisen kauden monia eri maaseuturahaston välineitä tarvitaan tulevallakin rahoituskaudella.

Esitetään Suomen kantaan otsakkeen 1 alle seuraava lisäys:
”Jatkossa maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulisi hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi hyödyntämällä myös kilpailukykyrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa. ***Leader- toimintaa jatketaan ja sitä vahvistetaan hyödyntämällä yhden varojenjakomenetelmän tuomat mahdollisuudet CLLD-toimintatavalle.****”*

Kysymys Itäisen Suomen raja-alueiden mahdollisesti saaman erityisrahoituksen suhteesta maatalouden ja maaseudun kehittämisen rahoitukseen:

Itä-Suomen raja-alueiden mahdollinen erityisrahoitus tulee ehdottomasti kohdentaa lisärahoituksena maaseudun kehittämisrahoitukseen. Maaseuturahoituksella on tehty pitkäjänteistä ja vaikuttavaa kehittämistyötä monin eri tukivälinein koko Itä-Suomen alueella, ja se on parhaiten toimiva politiikkaväline alueella.

Koheesio

”Jatkossa koheesio- ja maatalousrahoitukselle olisi yksi yhteinen varojenjakomenetelmä. Varojenjakomenetelmä ei sisältäisi koheesion osalta entisenkaltaisia tilastoihin perustuvia kriteerejä. Menetelmä ei perustuisi alueiden saannon laskentaan, eikä se sisältäisi erilaista laskentaa alueluokkiin perustuen.”

Yksi yhteinen varojenjakojärjestelmä on CLLD-toiminnan edistämiseen tervetullut uudistus. Siirtyminen kustannusperusteisesta varojenjaosta tulosperusteisempaan malliin tulee olemaan haastavaa, koska siinä täytynee määritellä myös välitavoitteita. Leader-toiminta on kuluvalla rahoituskaudella osa CAP-suunnitelmaa, jossa sille on määritelty omat ohjelmatason indikaattorit. Maaseuturahastoa koskevat tulostavoitteet eivät koske Leader-kokonaisuutta, vaan sen tuloksellisuus määritellään eri kautta, mm. vuosiraporttien ja paikallisten strategioiden edistymisen seurannan avulla. NRP- suunnitelmassa LEADER/CLLD- kokonaisuudelle olisi syytä harkita vastaavan kaltaista menettelyä.

Suomen Kylät ry

Suvi Louhelainen
Toiminnanjohtaja

Heli Walls
Leader-työn kehittämispäällikkö

03.10.2025

suvi.louhelainen@suomenkylat.fi
p. +358 50 574 5920

heli.walls@suomenkylat.fi
+358 45 327 1117